

Sortida a la Vall de Camprodon (23 d'octubre de 2004)

Jesús Burgueño

L'estiu de 2004 s'ha constituït la plataforma en defensa de la comarca de la Vall de Camprodon (www.valldecamprodon.cc). La totalitat de forces polítiques del municipi de Camprodon i la majoria dels 6 alcaldes de la Vall s'han manifestat partidaris de la creació de la comarca i del seu manteniment a la vegueria de Girona, tal i com va proposar l'anomenat *Informe Roca* l'any 2000. La visita de la SCG a la vall estava, per tant, plenament justificada dins el cicle que realitzem sobre *Les altres comarques*.

Deia Cèsar August Torras el 1921 que la comarca de Camprodon està perfectament dibuixada, "reclosa, encerclada i delimitada per grans brancals de l'arbre pirinenc, que deixen tot just una estreta obertura per a la sortida del riu Ter". Durant segles la vall (com en general l'alt Pirineu) va tenir també una economia relativament tancada, gairebé de subsistència, en què el principal lligam amb l'exterior era la transhumància envers l'Empordà i, després de la Pau dels Pirineus, el contraban.

La vila de Camprodon ha exercit sempre de centre rodal indiscutible d'ençà que el monestir de Sant Pere aconseguí primer la concessió reial per a fer mercat amb caràcter exclusiu a l'entorn (1118) i, posteriorment, el dret d'aixecar un castell i vila fortificada (1196). La pugna jurisdiccional entre l'abat i el rei pel domini de Camprodon es va resoldre amb l'hàbil estratègia de Jaume I de concedir mercat i veguer propi a la Ral (terme de Sant Pau de Segúries); davant

l'amenaça que suposava per als seus interessos, el monestir va vendre la vila al rei el 1251, i d'aquesta manera el creixement de la Ral restà tallat de soca-rel (avui compta amb només 43 habitants). En aquesta comarca només hi havia lloc per a un mercat i un veguer. El veguer romandrà a Camprodon (amb el nom d'alcalde major) fins el 1805, en què es traslladà a Olot.

Malgrat l'aïllament físic i econòmic de la contrada, la seva situació fronterera fou causa de nombroses destruccions de la vila de Camprodon (sumades a la que es produí pel terratrèmol de 1428, causant d'un centenar de morts); els francesos van cremar la vila el 1470 i el 1794, els carlins ho feren el 1836 i els espanyols van destruir el castell el 1689 en reconquerir la vila de mans franceses.

Camprodon arribà a mitjan segle XIX en una situació de decadència, que no sols es tradueix en la pèrdua del veguer sinó amb l'adscripció al partit judicial Puigcerdà, "contra tot dret i raó i contra tot sentit pràctic de realitat", en paraules de Torras. Una revolució agrària, la introducció de la patata, va millorar les condicions de vida. També el 1875 s'instaurà la primera fàbrica tèxtil (la que esdevindria Colònia Estebanell). Però fou un altre fenomen el que alterà definitivament la realitat socioeconòmica de la vall, trencant definitivament el seu aïllament: l'arribada del turisme. Quan el 1880 el ferrocarril arriba a Sant Joan de les Abadesses, el flux turístic de famílies benestants barcelonines ja havia començat; el mateix any es construeix la torre Oliveda al passeig romàntic de la Font Nova. L'impuls definitiu a l'estiueig burgès a Camprodon fou resultat de la prescripció mèdica de la comarca per part del Dr. Robert. Una altra figura senyera en la difusió de la vall fou l'excursionista Cèsar A. Torras, autor d'una important guia de muntanya el 1902 i figura cabdal en la identificació comarcal de la Vall. El Casino tingué una època daurada de 1894 a 1916, però el turisme no s'aturà i el 1924 s'inicia l'ocupació a la banda de ponent de la vila, en el passeig Maristany, amb un model de ciutat jardí de gran qualitat. Cal dir que l'antic terme de Camprodon era un dels més petits de Catalunya (0,72 km²) i que les agregacions de Freixenet, Beget i part de Llanars (1965 i 1969) l'han situat en els actuals 103 km², de tal manera que els eixamples turístics de Camprodon sempre acabaven dins els termes veïns.

La nostra visita s'inicià amb una pujada a la muntanya de Sant Antoni (1.345 m) amb un singular mitjà de transport que ens dugué fins el Pla de Bonaire: el carrilet verd arrossegat per un potent tractor. Durant el trajecte vam compartir amb l'amena explicació de Marta Vidal, que entre altres coses remarcà les diferències entre la parla de Ripoll i la de Camprodon. L'ermita original s'aixecà el 1679 en el cim veí però fou destruïda deu anys després (a l'igual que el castell de Camprodon) per la seva posició estratègica; l'actual data de 1702 i ha tingut diverses restauracions. El magnífic temps de la jornada ens permeté gaudir d'una vista excepcional de la totalitat de la Vall (la Y formada per les valls del Ter i del Ritort) juntament amb bona part de l'alta Garrotxa, Puigsacalm, massís del Canigó... Posteriorment l'autocar ens va dur per Molló

al coll d'Ares per tal de treure el cap al Vallespir i gaudir al llarg del trajecte de l'esplèndid cromatisme tardorenc dels caducifolis. Vam comptar amb les explicacions d'en Joan Vila, ardit impulsor de la recuperació dels camins de la Vall de Camprodon (en donen fe els vídeos que ens amenitzaren el viatge des de Barcelona) i cap visible de la plataforma comarcalista. Van ser objecte de comentari els projectes de potenciació d'un turisme de qualitat (carril-bici), les mancances en aquest sentit (absència de productes gastronòmics autòctons com ara la vedella) així com molts altres aspectes geogràfics (règim de vents, recuperació del bosc amb l'abandonament agrari, lligams amb Prats de Molló, la fira d'Espinavell...).

Havent dinat, l'alcalde Esteve Pujol ens va explicar el desenvolupament urbanístic de la vila tot al llarg d'una grata passejada pel poble, des de la Font Nova i el monument al Dr. Robert i fins l'Ajuntament, tot visitant el monestir de Sant Pere (abandonat per l'exclaustració el 1835 i restaurat per Jeroni Martorell el 1932). Al saló de plens de l'Ajuntament vam celebrar un animat col·loqui sobre l'encaix territorial de la vall de Camprodon que, lògicament, també va derivar envers altres aspectes (demogràfics, urbanístics) de la vall. Tant Joan Vila com Esteve Pujol van manifestar en diversos moments de la jornada la necessitat d'anar cap a una certa moratòria urbanística a la vall. L'impacte econòmic que tindria una disminució de l'activitat constructiva va ser relativitzada atès que actualment la major part del negoci beneficia empreses i treballadors forans. També es va insistir en la necessitat de recuperar generacions joves en la implicació pel desenvolupament de la vall, tot superant l'emigració patida els darrers decennis. Hi hagué coincidència plena a assenyalar la vocació regional olotina i gironina de Camprodon, reforçada el 1994 amb el túnel de Collabós, tot i que això representi anar a contracorrent de les aigües del Ter (un riu que Vila encertadament titllà de capritxós en tot el seu trajecte i que, vés per on, els geòlegs preveuen que a la llarga serà capturat pel Fluvià mitjançant la riera de la Vall del Bac).

Es discutí la possible partició de l'actual Ripollès en tres comarques i vegueries: la Vall de Ribes a l'Alt Pirineu, la Vall de Camprodon a Girona i el Ripollès històric o estricte amb Vic i la Catalunya Central. Burgueño manifestà que la divisió eclesiàstica d'origen comtal ja feia aquest mateix repartiment tripartit (Urgell/Girona/Vic). Cèsar A. Torras també era de l'opinió que "quan se faci racionalment la divisió de Catalunya en grans demarcacions, respectant les antigues comarques, si bé acoblant-les entre si, la comarca de Camprodon deurà formar part de la demarcació d'Olot, com la Vall de Ribes i el Ripollès de les de Puigcerdà i Vic respectivament". Esteve Pujol apuntà també la possibilitat de reincorporar el Bisaura al Ripollès. En l'ambient distès en què es desenvolupà la xerrada també s'arribà a la conclusió que, al capdavall, la Vall de Camprodon hauria de ser un sol municipi, i que això asseguraria definitivament una planificació urbanística i territorial coordinada. Podem concloure que en el cas de Camprodon la futura comarca serà una estratègia possibilista per tal d'arribar algun dia a la municipalia plantejada per Lluís Casassas.

Vam acabar la jornada expressant el nostre agraïment a la col·laboració de l'Ajuntament de Camprodon, la Mancomunitat de la Vall de Camprodon i a la plataforma per la comarca, i en particular a l'organització i intervencions de Núria Mayà, Esteve Pujol, Toni Suriñach i, molt especialment, Joan Vila.

Foto 1

El carrilet verd.

Foto 2

Molló amb el Canigó al fons. Vista des de l'ermita de Sant Antoni.

Foto 3

Explicacions de Joan Vila (esquerra), dalt l'ermita de Sant Antoni.

Foto 3

Explicacions d'Esteve Pujol a la Font Nova.